

Modern számítástechnikát a leghátrányosabb helyzetű iskolákba is

Interjú Daróczi Gáborral

A Roma Integráció Évtizede Program magyarországi cselekvési tervét május 19-én, egy, az Országházban rendezett ünnepélyes konferencia keretében hirdette meg Göncz Kinga esélyegyenlőségi miniszter.

A romák életének megváltoztatására irányuló akcióterv négy prioritása között szerepel az oktatás is, mint a legfontosabb eszköz ahhoz, hogy jelentős változás történjék a cigány népesség munkához jutási lehetőségei, lakhatási körülményei, s ennek következtében egészségi helyzete tekintetében.

Daróczi Gábort, az Oktatási Minisztérium hátrányos helyzetű és roma gyermekek integrációjáért felelős miniszteri biztost az elindított programokról, a rendelkezésre álló anyagi eszközökről, s a – 2005-2013 közötti évekre szóló – cselekvési program megvalósítása érdekében a közeljövőben várható lépésekről kérdeztük.

– A Nemzeti Fejlesztési Terv Humán-erő Fejlesztési Operatív Programjában a minisztérium idén négy, hátrányos helyzetűek integrációját és oktatási helyzetének javítását célzó pályázatot írt ki, amelyek együttes keretszege közel 2,5 milliárd forint. A négy közül kettőnek, a tanoda- és az adaptációs-pályázatnak tavaly is volt előzménye, az iskolák közötti szegregáció csökkentését, valamint az egyiskolás települések szegregált oktatásintézményeinek fejlesztését célzó másik két program idén került először kiírásra. A deszegregációs program leginkább a közepes és nagy településeknek, valamint a kistérségi társulásoknak szól, ahol több és különböző színvonalú iskola működik. A másik azokat a kistérségeket célozza meg, ahol általában csak egy, rossz felszereltségű iskola van, amelynek tanulói túlnyomórészt hátrányos helyzetű, főként roma családok gyermekei. Ezeket az iskolákat általában nem lehet megszüntetni, vagy elbuzdítani onnan a gyerekeket, itt magukat az intézményeket kell olyan helyzetbe hozni, hogy diákjaik ugyanolyan színvonalú képzést kapjanak, mint a jobb feltételekkel működő iskolák tanulói.

A tanoda-program a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeknek jelent iskolán kívüli segítséget. Olyan fajta ismeretek elsajátítását teszi lehetővé, amelyeket a jobb körülmények között élő kortársaik otthonról hoznak, nincsenek a tantervben, de hozzájárulnak a tanulók iskolai sikerességéhez. E szolgáltatások keretében szaktanároktól kapnak a gyerekek támogatást, ösztönzést a tanulásra, amit a családi környezetük esetleg nem képes a számukra biztosítani. A tanoda többféle képp működhet – tavaly óta működik is –, egyebek mellett szakkörök, korrepetálások, kirándulások, kiállítás-látogatások formájában.

Augusztus végéig 102 pályázat érkezett hozzánk ci-

vil szervezetektől, cigány kisebbségi önkormányzatoktól, és iskoláktól. Ez a szám nem túl magas, de jelentős előrelépés az eddigiekhez képest, hogy az ideiek 97 százaléka alkalmas az elbírálásra.

– Mennyi pénz áll rendelkezésre a tanoda-programra, hány szegény, illetve roma gyerek kaphat ily módon támogatást a tanulmányaihoz?

– 510 millió forint jut erre. Ebből a pályázatok harminc százalékát tudjuk különböző arányban támogatni. Nem fog valamennyi pályázó maximális hozzájárulást kapni, de számos pályázó nem is kérte az elnyerhető legmagasabb összegű pályázati pénzt.

Átlagosan negyvenfős tanulócsoporthal létszámmal számolva mintegy négyezer gyereket érintenek a civil szervezetek által benyújtott igénylések, azaz a program körülbelül ezerkétszáz szegény sorsú diák fejlesztését teszi lehetővé.

– Mit tartalmaz az adaptációs program? Milyen szervezetek vagy intézmények pályázhatnak rá?

– Ennek a programnak az integrált nevelés elterjesztése a célja, amire összesen 890 millió forintot fordítunk. Ide az év végéig olyan iskolák jelentkezését várjuk, ahol viszonylag jelentős, 20% fölötti a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya, de még

nincsenek többségben. A programmal azt szeretnék elérni, hogy mintegy 180 iskolában olyan modern pedagógiai módszereket vezessenek be, amelyek lehetővé teszik a különböző társadalmi státusú és tanulási képességekkel rendelkező tanulók egy osztályban történő oktatását. Tehát megelőzzük a szegregáció kialakulását. A másik két pályázat ezt a programot egészíti ki az érintett települések adottságainak függvényében. A különbség a pályázó iskolák jellegéből és eltérő helyzetükből adódik.

Vannak olyan közepes nagyságú településeken, kisvárosokban működő iskolák, ahol minden adott. A gyerekek összetételének, keverésének arányát nagyon kis mértékben – vagy nem is – kellene változtatni, de szükség van egy olyan pedagógiai rendszerre, oktatási formára, amely előmozdítja a hátrányos helyzetű tanulók integrálását, ami az adott iskolában még nem létezik. Ehhez a tanárképzések támogatásával, vagy a tanulóbarát környezet létrehozásához szükséges eszközök finanszírozásával járulunk hozzá. Ezeket az iskolák vehetik igénybe.

– *Milyen támogatási formát kínálnak az iskolán belüli vagy iskolák közötti elkülönítés, a cigány iskolák vagy cigány osztályok megszüntetésére?*

– Az adaptációs pályázat csökkentheti az iskolán belüli elkülönítést, hiszen a programba pályázhatnak a szegregált osztályokat fenntartó iskolák is, de csak akkor, ha a projekt eredményként megszüntetik ezeket a tanulói csoportokat. Az iskolai szegregáció csökkentése című pályázat kimondottan a szegregált iskolák megszüntetését, funkcióváltását, vagy integrálódó válást szorgalmazza, jelentős támogatással.

Az ilyen tanintézmények fokozatos felszámolásának számos eszköze van: például a felső tagozatos gyerekek elbuszoztatása más települések iskoláiba, vagy a különböző színvonalú vagy profilú iskolák összevonása. Mivel azonban az oktatás normatív alapon működik, egy bizonyos létszám alatt már túl sokat kell az önkormányzatnak hozzátenni, hogy fenn tudjon tartani nyolc osztályt, s ez sok esetben nem éri meg.

A probléma egyik megoldása – s ezt célozza a programhoz rendelt anyagi támogatás –, hogy a kistérségeken belül összeállnak a települések, az egyik település önkormányzata minden alsó tagozatot befogadó általános iskolát, a másiké a felső tagozatos iskolát, egy harmadik pedig például egy szakközépiskolát tart fenn. Így kialakul a folyamatos átjárás.

Ez a rendszer már több helyütt működik, de nem mindenütt érvényesül a deszegregációs logika: minden faluból utaznak a gyerekek mindenhová. Az egyik faluban van egy normál, a másikban egy elit, a harmadikban egy szegregált roma iskola. Ennek a rendszernek a felszámolására adunk pénzt. Egy városban, ahol néhány száz méterre vannak a különböző oktatási intézmények, s köztük az egyik egy kis létszámú, rosszul ellátott iskola, van lehetőség arra, hogy a másik iskolába kerüljenek át a diákok elsőtől. Van lehetőség arra is, hogy a felszabaduló épületrészekben tanodákat vagy más, a közoktatáshoz kapcsolódó szolgáltatást nyújtsanak az erre rászoruló diákoknak. Az

érintett önkormányzatok a jelentős pályázati támogatás eredményeként integrálódó, vagy befogadóvá váló iskolákban akár a gyermekeként az alap normatíva harmadát kitevő integrációs normatívát is igényelhetik, ami a program fenntarthatóságát biztosítja majd.

– *Milyen integrációs megoldás van az olyan leromlott kistételepülések esetében, ahol a gyerekeknek nincs iskolaválasztási lehetőségük, mert csak egy iskola van, vagy ahonnan a tehetősebb, nem cigány lakosok elköltöztek, így a tanulók túlnyomó többsége többszörösen hátrányos helyzetű roma diák?*

– Természetesen ezen települések többségéről nem lehet elbuszoztatni a gyerekeket. Helyben kell fejleszteni. Ennek legidősebb módja a számítástechnikai fejlesztés. A legmodernebb eszközöket kell a legrosszabb helyzetben lévő iskolákba helyezni. Ennek sok változata lehet. A közelmúltban önkormányzati képviselőket és iskolaigazgatókat hívtunk meg, bemutattuk, hogyan lehet a korszerű eszközöket használni. A jól felszerelt általános iskolákban ma már a házi feladatot számítógépen adják be, a középiskolákban ez természetes.

A kistételepüléseken lévő iskolákban viszont nincs számítástechnikai oktatás, talán nincsen számítógép sem. Sok olyan iskoláról tudunk, ahol a számítógépek nemcsak a számítástechnikai laborban hozzáférhetőek, hanem már az osztálytermekben is. Ez a cél. Ebben az irányban próbáljuk segíteni ezeket az iskolákat.

– *Hol tart a négy pályázat? Mikor kapják meg a pályázók a támogatási pénzeket?*

– A tanoda-pályázat elbírálása most folyik, október végére lesz meg az eredmény. A pályázat nyertesével ez év végéig meg kell történnie a szerződéskötésnek, utána előleget kapnak, a megítélt összeg arányában. Ez a program egyébként második éve fut, tavaly volt a premierje.

A tanoda-program kiegészítéseként egy pilot programot is indítunk. Célja, hogy az eddigi tapasztalatok alapján kidolgozzuk azt a standardizált tanoda-verziót, amelyből a jövőben mindenki tájékozódhat: milyen lehetőségek közül választhat, s egy tanoda-program kezdeményezésekor megismerheti valamennyi kötelezettségét.

Hamarosan elkészül az első körben nyertes tanodák értékelése. Összesítjük, milyen szakmai többletet teremtettek, milyen eredményeket értek el, s mi az, ami akár nemzetközi szinten is elterjeszhető belőle.

Az adaptációs programból tavaly szintén volt egy hasonló pályázati kör, de ebből is van még egy idejű pályázási lehetőség, amelynek december 31. a beadási határideje.

Az önkormányzatoknak a deszegregáció támogatására szóló pályázata teljesen új, most indul. Erre is az év utolsó napjáig lehet benyújtani a pályázatokat.

A kistételepülések szegregált iskoláinak szánt támogatás elnyerésért november 4-ig lehetett jelentkezni.

Az elbírálás és a szerződéskötés mintegy három hónapot vesz igénybe, attól függően, hogy mennyi pályázat érkezik be. Legkésőbb májusig valamennyi program gyakorlati megvalósítása is elkezdődik.

Hilu Anna